

Lidija Čehulić Vukadinović,* Jadranka Polović**

Dosezi Obamine vanjskopolitičke strategije

Sažetak

Zajednički rad autorica Lidije Čehulić Vukadinović i Jadranke Polović istražuje domete vanjskopolitičke strategije predsjednika SAD-a Baracka Obame. Naime, unatoč velikim očekivanjima globalne javnosti, ubrzo se pokazalo da je predsjednik Obama više nego spreman svoje visoko postavljene demokratske ideale zamijeniti kompromisnom politikom koja je bezuvjetno uvažila zahtjeve za jačanjem globalne moći SAD-a temeljene primarno na snažnoj vojnoj sili.

Koristeći "smart power" pristup vanjskoj politici, Barack Obama se usmjerio na tri glavna područja vanjskopolitičkog djelovanja. Zbog potrebe zadržavanja dominacije SAD-a u jugoistočnoj Aziji, ovaj dio svijeta je definiran kao primarno područje vanjskopolitičkog angažmana SAD-a u 21.st., pri čemu odnosi SAD-a s NR Kinom imaju posebno značenje. Iako Obama nastoji redefinirati odnose s muslimanskim svijetom, upravo Obamina politika prema Bliskom istoku snažno izražava raskol između predsjednikovih proklamiranih najava i postignutih rezultata. Treća skupina vanjskopolitičkih prioriteta vezana je za denuklearizaciju svijeta, posebno za usporavanje nuklearnog razvoja Irana i Sjeverne Koreje, što u bitnom određuje i odnose SAD-a s Rusijom.

Bez obzira na ovako postavljene prioritete, u fokusu interesa vanjskopolitičke strategije SAD-a ostaju i dalje američko-europski odnosi, a u tom kontekstu treba sagledati i prostor jugoistoka Europe. Ostaje otvoreno pitanje je li razdoblje potpune dominacije SAD-a u međunarodnim odnosima ipak završeno, te hoće li sve izraženiji interesi ostalih aktera međunarodnih odnosa ipak znatnije utjecati na ciljeve, sredstva, vremenski okvir kao i prostor realizacije vanjskopolitičke strategije predsjednika Baracka Obame.

Ključne riječi: Predsjednik Obama, vanjskopolitička strategija, globalna moć SAD-a, muslimanski svijet, nuklearno naoružanje, jugoistok Europe

---

* Prof.dr.sc. Lidija Čehulić Vukadinović, izvanredna profesorica, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, e-mail: radovanvukadinovic@hotmail.com

** Dr.sc. Jadranka Polović, predavač/ica na Sveučilišnom studijskom centru za stručne studije u Splitu, e-mail:jpolovic@net.hr

Mnogi smatraju da je kampanja za predsjednika Sjedinjenih Država 2008. godine bila jedna od najboljih američkih predsjedničkih kampanja u posljednjih nekoliko desetljeća. Naglasak je, kao što je uostalom i uobičajeno, prvenstveno bio na unutarnjopolitičkim pitanjima,¹ (Lalić, 2009: 113-115) iako su vanjskopolitički problemi u koje je SAD bio uključen bili kompleksni i raznovrsni.

Bushova vanjska politika, konceptualizirana u tzv. veliku američku strategiju, čiji je temelj pravo na američku unilateralnu preventivnu akciju i samim tim pravo na zaobilaženje međunarodnog prava, (Čehulić, 2003: 15-34) dovela je do opasnih podjela i razdora unutar tradicionalno koherentnog transatlantskog savezništva. (Vukadinović, 2010: 5-11) Ostatak svijeta još je izraženije iskazivao svoja protuamerička stajališta te usprkos vodstvu tzv. protuterorističke koalicije ugled Amerike u svijetu po završetku Bushova mandata drastično je pao.

U procjepu između američke unutarnje ekonomsko-socijalne krize i opadanja međunarodnog ugleda SAD-a predsjednička kampanja privukla je pozornost Amerikanaca koji su svojim velikim odazivom na birališta zapravo iskazali snažnu želju za sveobuhvatnim promjenama.² Vješto se koristeći novim medijima, a osobito društvenim mrežama, Obama je nesumnjivo bio kandidat koji je svojom jasnom i pozitivnom političkom porukom (engl. Yes, we can; možemo promijeniti) potaknuo optimizam i nadu građana te privukao ne samo Afroamerikance, već i različite skupine birača. Za Obamu su glasali i pripadnici hispanoameričke zajednice, žene, mladi, kao i velik broj bijelaca, što je postalo ključno za uspjeh njegove strategije.

Barack Obama, kao prvi crni predsjednik Sjedinjenih Američkih Država, simbolizirao je promjenu, ali i jedinstvo Amerike. Svojim je dolaskom na vlast obnovio tzv. američki san i potvrdio vrijednosti američke demokracije u kojoj svi građani, bez obzira na rasnu, socijalnu, spolnu ili drugu pripadnost, mogu doseći sam vrh društvene ljestvice. Većina medija naglasila je povijesnu važnost izbora prvog Afroamerikanca za predsjednika SAD-a.

Američki predsjednički izbori iz 2008. godine bili su posebni i zbog borbe za predsjedničku nominaciju Demokratske stranke tijekom koje su se sučelili, i to prvi put

1 Za vrijeme kampanje Obamin je tim argumentirano i tolerantno raspravljao o svim važnim unutarnjopolitičkim problemima američkog društva: o uzrocima krize financijskog sektora, recesiji gospodarstva, osobito automobilske industrije, znatnom povećanju stope nezaposlenosti, o neprimjerenoj raspodjeli društvenoga bogatstva, potrebi stvaranja društva jednakih mogućnosti za sve stanovnike SAD-a bez obzira na njihove različite identitete, nužnosti uspostave kvalitetne zdravstvene zaštite.

2 Na više od 200.000 birališta odazvao se rekordan odaziv birača. Glasalo je oko 130 milijuna Amerikanaca, što je šest milijuna više nego na prethodnim izborima na kojima je pobijedio George Bush Mladi.

u američkoj povijesti, Barack Obama kao Afroamerikanac i Hillary Clinton kao žena. Hillary Clinton, bivša prva dama i moćna senatorica, izgubila je borbu za predsjedničku nominaciju u snažnom srazu s Barackom Obamom. Ipak, Obama je Hillary Clinton, političarku s ogromnim ugledom i značajnim iskustvom u vanjskoj politici, postavio na čelo State Departmenta, čime je uvažio njezine zahtjeve za mjesto u izvršnoj vlasti. Na izrazito važnom mjestu ministra obrane Obama je zadržao politički neovisnog Roberta Gatesa, bivšeg direktora obavještajne agencije CIA, koji je za drugog Bushova mandata uspješno vodio Ministarstvo obrane. Upravo tim imenovanjima potvrdila se želja novog predsjednika da, usporedno s rješavanjem domaćih problema, njegova administracija aktivno djeluje i na vanjskopolitičkoj sceni.

Kada je sa svojom administracijom i formalno preuzeo Bijelu kuću, Barack Obama doživljen je kao izrazito karizmatična osoba koja je spremna svojim pozitivnim autoritetom mijenjati ne samo Ameriku već globalno i cijeli svijet. Njegov inauguracijski nastup bio je jedan od najboljih, najuvjerljivijih političkih govora koji je postavio nove standarde u političkoj komunikaciji i koji je za trenutak uvjerio ne samo građane SAD-a već i šire međunarodne zajednice u to da novi američki predsjednik posjeduje karizmu povijesno velikog političkog vođe.³ Već u listopadu 2009. godine Obama je, na iznenađenje mnogih, postao dobitnik Nobelove nagrade za mir zbog svojih izvanrednih napora za jačanje međunarodne diplomacije i suradnje među narodima. Predsjednik norveškog odbora za dodjelu nagrade Thorbjørn Jagland smatrao je da je predsjednik Obama stvorio novu atmosferu u međunarodnim odnosima te ljudima širom svijeta dao nadu u bolju budućnost.

Međutim ubrzo se pokazalo da je i Obama spreman uskladiti svoje visoko postavljene ideale sa zahtjevima i posebnostima koji proizlaze iz konkretnog političkoga i društvenoga konteksta. Procjena da će novi predsjednik svoje „zanesene poruke kojima je prije izbora osvojio srca birača“ (Lalić, 2009: 127) ubrzo zamijeniti razumnom i kompromisnom politikom pokazala se točnom.

Predsjednik Obama od samog je početka bio primoran djelovati iznimno široko i na unutarnjem i na vanjskopolitičkom planu. Djelomično je uspio zaustaviti recesiju i pokrenuti američko gospodarstvo, no reforma zdravstvene zaštite podijelila je američku javnost, postala njegov kamen spoticanja i prouzročila pad popularnosti. Usvajanje i provođenje kompleksnih i bolnih ekonomsko-socijalnih i financijskih mjera dodatno je politički otežano jer su sredinom Obamina mandata na izborima u oba doma Kongresa većinu preuzeli Republikanci.

---

³ Inauguracijski govor predsjednika Obame dostupan na <http://obamaspeeches.com>; učitano 15. lipnja 2011.

Potreba definiranja prioriteta

Na početku svoga mandata Barack Obama i/ili članovi njegova tima zaduženi za vanjsku politiku intenzivno su putovali svijetom pokušavajući uvjeriti međunarodne aktere da je nova administracija u Washingtonu spremna na kompromis, razgovor, toleranciju i uvažavanje različitosti. Amerika je i dalje viđena kao globalni vođa čija je zadaća promicanje slobode pojedinca i uspostavljanje demokracije, ali multilateral-na suradnja trebala bi postati prevladavajući način općenja u međunarodnoj zajednici. Takvo Obamino poimanje uloge i mjesta Amerike u globalnom svijetu nije bilo u skladu s prevladavajućim shvaćanjima državnih službenika zaduženih za oblikovanje američke vanjske politike. Od stotinu američkih stručnjaka za vanjsku politiku koji su sudjelovali u istraživanju koje je 2008. provela organizacija Center for American Progress, njih sedamdeset posto doživljavalo je svijet izuzetno opasnim i nesigurnim. Nepunu godinu nakon toga istraživanje institucije Pew Research Center for the People and the Press pokazalo je da šezdeset i devet posto zaposlenih u američkom vijeću Council for Foreign Relations smatra da je za SAD svijet jednako opasan, s namjerom da postane još opasniji u usporedbi s vremenom Hladnoga rata. (Zenko, Kohen, 2012: 80) Jačanje američke globalne moći, temeljene prvenstveno na snažnoj vojnoj sili, što ukazuje na povećanje izdvajanja za obranu, glavni su zahtjevi koje prethodna administracija upućuje novom predsjedniku Obami da ih ugradi u temelje svoje vanjskopolitičke nacionalne strategije.

Zbigniew Brzezinski mnogo je konkretniji, praktičniji i razumniji u svojim savjetima. Svjestan ogromnog američkog deficita i rastuće financijske krize, Obaminom timu predlaže da objektivnije sagleda novi strateški prostor u svijetu. Amerika će revitalizirati svoju globalnu ulogu jedino ako objedini unutarnje i vanjske političke snage te i sadržajno i vremenski precizira geopolitičke i geostrateške prioritete svoje vanjske politike. (Brzezinski, 2012)

Prema Micahu Zenku i Michaelu A. Kohenu, rasprave o prikladnoj američkoj vanjskopolitičkoj strategiji opterećene su posljedicama terorističkih napada na New York i Washington od 11. rujna 2001. godine. Smatraju kako međunarodna zajednica danas, uz sve postojeće krize i probleme, SAD-u pruža ogromne mogućnosti za ostvarivanje nacionalnih interesa. Te prednosti suvremenog svijeta daleko nadmašuju potencijalne prijetnje SAD-u. Stoga u određenju vanjskopolitičke strategije Obamina administracija treba poći od tih prednosti, a ne iznova izmišljati nove neprijatelje. (Zenko, Kohen, 2012: 82)

Dok su kod kuće savjetnici i stručnjaci predlagali teorijsku podlogu za novu američku vanjskopolitičku strategiju, od Obame i njegovih suradnika očekivalo se da, osim protokolarnih susreta na vrhu i putovanja svijetom, Washington ipak počne i konkretno djelovati na međunarodnoj sceni. U početku je bilo lakše mijenjati retoriku nego odlučno iskazivati američku (ne)moć u postojećim ili latentnim regionalnim kriznim žarištima. Joseph S. Nye Ml. predlaže, a Obamina administracija i službeno prihvaća pojam smart power. (Nye, 2011) Neposredno nakon Obaminog inauguracijskoga govora Hillary Clinton, kao ministrica vanjskih poslova, na sljedeći način objašnjava predstojeći američki vanjskopolitički angažman: „Amerika ne može sama riješiti sve postojeće probleme, ali ni svijet ih ne može riješiti bez Amerike. Moramo upotrijebiti ono što se naziva smart power, odnosno sve što nam stoji na raspolaganju za rješavanje određenog problema.”⁴

S dinamikom međunarodnih odnosa Barack Obama pokušava se suočiti na tri glavna područja vanjskopolitičkog djelovanja.

Prvo; pokušava redefinirati američke odnose u Aziji, prvenstveno one s NR Kinom.

Drugo; redefinirati američke odnose s muslimanskim svijetom na način da odnosi suradnje zamijene postojeće odnose sukoba.

Treće; ojačati napore za smanjenje nuklearnog naoružanja i borbu protiv proliferacije istog na globalnom planu. (Indyk, Liebeerthal, O’Hanlon, 2012: 31-32)

U ostvarenju svakog od ta tri široko postavljena cilja pojavljuje se čitav niz tzv. potproblema koji svakako dodatno otežavaju pronalaženje prikladnih rješenja o kojima i Obamina administracija vodi računa pri definiranju svoje vanjskopolitičke strategije.

Odnosi na širem prostoru Azije odavno su prestali biti odnosi u tzv. azijskom četverokutu. Vukadinovićevo poshladnoratovsko definiranje odnosa snaga na relaciji NR Kina-Rusija-Japan-Indija kao četiri domicilna aktera koji ondje djeluju i koje Washington treba postaviti u fokus svog novog angažiranja (Vukadinović, 2000: 86-110) intenziviranjem procesa globalizacije dobili su nove značajne dimenzije. Pa ipak, NR Kina od početaka postbipolarizma prepoznata je kao zemlja koja je ključna za uspostavu nove geostrateške i geoekonomske karte toga dijela svijeta. Predviđanja uglednih američkih stratega Henryja Kissingera i Zbigniewa Brzezinskog o tome kako će upravo ta zemlja početkom 21. stoljeća postati glavni suparnik SAD-u ipak se nisu u potpunosti ostvarila, (Čehulić Vukadinović, 2011: 92-94) ali ni jedan posthladnoratovski američki predsjednik pri oblikovanju svoje vanjskopolitičke strategije nije zanemarivao NR Kinu. Takozvana politika mrkve i batine kojom je Bush Stariji oštro krenuo prema

4 Transcript of Clinton’s Confirmation Hearing, 13. siječnja 2009., White House Press Office, Washington

NR Kini (Čehulić, 2001: 109-124) s vremenom je ublažavana. Usprkos brojnim razlikama koje postoje između NR Kine i SAD-a (od ideoloških i socijalnih do pitanja teritorijalnog integriteta) bilateralni odnosi tih dviju zemalja sve su više pod utjecajem zajedničkih globalnih trendova i izazova. Pitanja energetske sigurnosti, klimatskih promjena, zaštite okoliša, demografskog rasta, poboljšanja socijalnih uvjeta života te poštivanja ljudskih prava sve više postaju teme ne samo američko-kineskih veza već i njihovih odnosa s ostatkom jugoistoka Azije.

Obama danas predlaže uspostavu pacifičke zajednice prema uzoru na atlantsku zajednicu stvorenu početkom Drugoga svjetskog rata. Japan, Indonezija, Vijetnam, Indija, Australija i Južna Koreja akteri su koje se želi uključiti u definiranje novih odnosa u Jugoistočnoj Aziji. Henry Kissinger piše kako politika tzv. nultog rezultata SAD-a prema NR Kini, temeljena prvenstveno na geostrateškim interesima i snažnom američkom vojnom prisustvu u tom dijelu svijeta, jednostavno više nije ni prikladna ni učinkovita. Posve suprotni interesi, nastojanja kineskog vodstva da odgurne američke vojne snage što dalje od svojih kopnenih i morskih granica te želje Washingtona (koje podržava većina tamošnjih američkih saveznika) da i dalje ostane vojno prisutan u Jugoistočnoj Aziji nastaviti će se zasigurno još dugo iskazivati. (Kissinger, 2011:313-330) Jačanje ukupne kineske moći, temeljeno na kontinuiranom gospodarskom prosperitetu zemlje, nije u skladu s očuvanjem snažnog američkog utjecaja i prisutnosti na Pacifiku. NR Kina danas izuzetno ulaže u svoj vojni program, uključujući svemirsku obranu, što nije rado viđeno u Washingtonu. (Kupchan, 2012: 78-85)

Usprkos povremenim incidentima ili povremenim retoričkim provokacijama s obje strane ni jedna zemlja ne pomišlja na ozbiljan vojni sukob ili vojno dokazivanje premoći u tom dijelu svijeta. Obje zemlje svjesne su da NR Kina ukupno gledano još uvijek značajno zaostaje ne samo za vodećom silom svijeta SAD-om već i za dijelom razvijenih, bogatih zemalja Zapada. Vodstvo NR Kine nikada nije javno izjavilo da je njihova zemlja supersila. Amerika NR Kini zamjera to što se na političkom planu ne želi aktivnije uključiti u sve multipolarniju međunarodnu zajednicu današnjice. A posebice stoga što su sve velike krize današnjega svijeta u blizini kineske sfere utjecaja (Afganistan, Pakistan, Iran, Sjeverna Koreja), NR Kina smatra da je njezino sudjelovanje u Vijeću sigurnosti UN-a dovoljan međunarodni angažman te svjesno još uvijek ne želi preuzeti veće rizike i odgovornosti kao globalni politički akter. NR Kina ustraje na uvažavanju svoga posthladnoratovskog mirnog razvoja, iako gotovo sa svim svojim susjedima ima neriješeno elementarno pitanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta; granice. U tom sklopu treba promatrati i nevoljkost NR Kine da se intenzivnije izravno uključi u sankcioniranje nuklearnog programa Sjeverne Koreje, moguće svrgavanje

diktatorskog režima u toj zemlji ili, stvore li se za to uvjeti u budućnosti, pomoć pri ujedinjenju dviju Koreja.

U procjepu između potrebe za međunarodnom suradnjom i pokušajem zadržavanja američke dominacije u Jugoistočnoj Aziji Obama prilagođava svoju retoriku, potpisuje ugovore o suradnji, uspostavlja odnose novog partnerstva, pazeći pritom da ipak ne ode predaleko u mogućem popuštanju NR Kini, koje bi u konačnici moglo ugroziti američke nacionalne interese u dijelu svijeta koji je u svim ključnim dokumentima za nacionalnu sigurnost i vanjsku politiku SAD-a definiran kao primarno područje američkog vanjskopolitičkog angažmana u 21. stoljeću.

U pravu je David Shambaugh kada odnos SAD-a i NR Kine stavlja u okvir tzv. maratonskoga konteksta, (Shambaugh, 2010:8) aludirajući na daljnji dugotrajni kontinuitet američko-kineskih veza. No Henry Kissinger upozorava da, usprkos postojećim razlikama, i Washington i Peking moraju pronaći načine da ih prihvate i shvate kako dvije velike zemlje u današnjem globalnom svijetu imaju pravo na različite poglede na suvremeni život. (Kissinger, 2012: 55)

Ponovno uspostavljanje američkih odnosa s muslimanskim svijetom također nije ni lak ni jednostavan posao za Obaminu administraciju. Uopćenu i široku politiku globalnog rata protiv terorizma, koju je provodio njegov prethodnik Bush Mlađi, Obama je konkretizirao pokušavajući postupno izvući američke vojnike iz rata u Iraku i Afganistanu te se usmjeriti na uništavanje skloništa i kampova za obuku pripadnika al-Qaide u Afganistanu, Pakistanu te u ostalim zemljama gdje su opaženi. Na taj način želi oslabiti, te u konačnici ukloniti tu organizaciju kao glavnu terorističku prijetnju Sjedinjenim Državama i međunarodnoj zajednici. U takvim namjerama Obama je bio vrlo čvrst i odlučan. Likvidacija Osame Bin Ladena, vođe zloglasne al-Qaide, iznimno je učvrstila Obamin predsjednički položaj u SAD-u. Načinom na koji je izvedena operacija Geronimo⁵ Obama je potvrdio da su američke vojne snage i dalje prve i najučinkovitije u borbi protiv terorizma te sposobne izvesti operacije koje druge zemlje ne mogu. Upravo taj aspekt Obamine vanjske politike uzima se kao najuspješniji u njegovom dosadašnjem predsjednikovanju. Postignuti rezultati očiti su i lako mjerljivi, iako ne znače i završetak procesa i potpunu stabilizaciju muslimanskog svijeta.

5 Sporni detalji operacije Geronimo otvorili su pitanje djelovanja američkih vojnih snaga na teritoriju druge zemlje, kao i pitanje savezništva s Pakistanom te izazvali brojne osude u međunarodnoj javnosti. Noam Chomsky takve političke odluke predsjednika Obame stavlja u kontekst državnog terora. Chomsky navodi da Obamina administracija provodi zastrašujuću ubilačku kampanju usmjerenu na političke vođe koji su nepoćudni za SAD, te da se broj bombardiranja američkim robotskim bespilotnim letjelicama dramatično povećao upravo pod vlasti predsjednika Baracka Obame. Prof. Noam Chomsky u inter-vjuu (Dean Carroll), PublicServiceEurope.com, 28. listopada 2011., dostupno na <http://www.publicserviceeurope.com>

Krajem 2011. godine Barack Obama objavio je završetak operacije Iračka sloboda, što je značilo i kraj gotovo devetogodišnjeg rata u Iraku. Za razliku od Iraka, situacija u Afganistanu u kojem su talibani i al-Qaida, uz kontrolu značajnog dijela teritorija, pojačali svoje aktivnosti, zahtijevala je znatno povećanje broja američkih vojnika, ali i količine novca, kako bi se politička i sigurnosna situacija pokušala stabilizirati.⁶ Unatoč najavljenom povlačenju američke vojske iz Afganistana do 2014. godine, trajni mir i stabilnost Afganistana i dalje će još dugo ovisiti o ogromnoj inozemnoj pomoći, pri čemu će Sjedinjene Države ipak morati zadržati vodeće mjesto. U tom kontekstu valja promatrati i buduću situaciju u susjednom Pakistanu. (Woodward, 2010: 217-233) Radni naziv koji planeri američke vanjskopolitičke strategije za te dvije zemlje već koriste, zajednički nazivnik AfPak, samo potvrđuje jedinstvo problema koji povezuju te dvije zemlje. Međutim tzv. muslimansko pitanje nije isključivo usmjereno na središnji azijski prostor.

Revolucionarna zbivanja u Tunisu, Egiptu, Libiji, Jemenu, Siriji i Bahreinu pokrenula su ključne promjene na prostoru Sjeverne Afrike te Bliskog i Srednjeg istoka. Naime rušenje nedemokratskih režima, građanski rat na prostoru Libije, ali i previranja u sve većem broju država utječu na stvaranje potpuno novih političko-sigurnosnih odnosa u regiji tzv. muslimanskog polumjeseca. Obamina administracija početak arapskog proljeća dočekala je prilično zbunjena. Washington se suočio s dva na prvi pogled nepremostiva sklopa izazova.

Kao prvo, postavilo se pitanje kako u novim okolnostima zaštititi svoje strateške interese u zemljama čiji se politički sustavi uglavnom ne podudaraju s američkim idealom demokracije, ljudskih prava i sloboda.

Kao drugo, kako i u kojoj mjeri podržati prosvjednike u njihovim demokratskim zahtjevima kako isti ne bi rezultirali nastajanjem novih protuameričkih političkih režima.

U svom govoru o stanju na Bliskom istoku i sjeveru Afrike,⁷ koji je označio prekretnicu u američkoj politici prema zemljama regije, tj. „novu stranicu američke diplomaci-

6 Prema nobelovcu Josephu Stiglitzu, jednom od najuglednijih svjetskih ekonomista, prava cijena američkih intervencija u Iraku i Afganistanu zaista je ogromna. Stiglitz procjenjuje da se radi o iznosu od 600-900 milijardi američkih dolara, što uključuje i zdravstvenu i socijalnu skrb o američkim vojnicima koji su sudjelovali u tim ratovima. Ratovi su prvi put u potpunosti vođeni kreditnim zaduživanjem Amerike, zbog čega su najveći krivci za trenutno stanje američkoga i svjetskoga gospodarstva, a kao takvi znatno su ugrozili američku, ali i svjetsku sigurnost. Stiglitz optužuje Baracka Obamu za slabljenje američke gospodarske snage, ali i moralnog vodstva Amerike u međunarodnim odnosima. Stiglitz, Joseph E., "The Price of 9/11", *Project Syndicate*, rujan 2011.

7 President Obama's Speech on U.S. Policy in Middle East and North Africa, 19. svibnja 2011. Department of State, dostupno na <http://www.state.gov>; učitano 18. lipnja 2011.

je“, predsjednik Obama obećao je financijsku pomoć Egiptu i drugim zemljama regije,⁸ a s ciljem provedbe političkih i gospodarskih reformi. Unatoč izostanku snažnije osude preostalih diktatorskih režima u regiji, Obama je stavio naglasak na temeljna ljudska prava, osobito prava žena i njihov neravnopravni položaj u arapskim zemljama, te osudio svaku upotrebu nasilja i represije protiv prosvjednika koji iskazuju zakonite težnje za promjenom postojećeg režima.

Američki predsjednik priznao je da je SAD desetljećima isključivo slijedio vlastite interese u regiji, čemu su onda bile podređene sve političke aktivnosti – od nastojanja da se osigura energetska sigurnost Zapada uspostavljanjem nadzora nad izvorima nafte do borbe protiv terorizma i proliferacije nuklearnog oružja. Iako je najavio novu politiku prema regiji, Obama je priznao da će promjene biti postupne, pri čemu će američki kratkoročni interesi, često neusklađeni s proklamiranim američkim vrijednostima, i dalje ponekad biti razlog nemoralnih savezništava u regiji. To se prvenstveno odnosi na Egipat, zemlju koja je ključ (ne)stabilnosti sve šireg afričko-azijskog prostora, ali i tradicionalne američke saveznike Saudijsku Arabiju te Bahrein, gdje je smještena većina američkih vojnih snaga.

Američki aktivist Husein Ibish smatra da će buduća američka politika prema muslimanskom svijetu biti obilježena pomnim balansiranjem između konkretnih interesa i proklamiranih vrijednosti. (Ibish, 2011)

Svojom podrškom uspostavi palestinske države u granicama iz 1967., dakle prije razdoblja kada je Izrael u ratu na Bliskom istoku okupirao Zapadnu Obalu, pojas Gaze i istočni Jeruzalem, predsjednik Obama najavio je promjenu američkog pristupa izraelsko-palestinskom sukobu koji od 1948. godine ne prestaje određivati situaciju u regiji, ali i u međunarodnoj zajednici.⁹ Obamini stavovi o teritorijalnom definiranju Izraela i Palestine na temelju granica iz 1967. izazvali su brojne reakcije, međutim analitičari smatraju da predstavljaju „najkonkretniji potez u oživljavanju bliskoistočnog mirovnog procesa“ dosad.¹⁰

8 Na skupu G-8, održanom krajem svibnja 2011. godine u Deauvilleu, osam lidera gospodarski najjačih zemalja svijeta obećali su dvadeset milijardi dolara Egiptu i Tunisu s ciljem provedbe političkih i gospodarskih reformi, ali i dogovorili podršku nastojanjima iranskog naroda u rušenju postojećeg režima. U zaključku skupa navodi se da su promjene na Srednjem istoku i u Sjevernoj Africi povijesne i imaju potencijal za transformaciju poput onih koje su se dogodile u Istočnoj Europi nakon pada Berlinskog zida; članak, *Vjesnik.hr*, „Arapsko proljeće ima potencijal kao pad Berlinskog zida“, autor Jurica Korbler, dostupno na <http://www.vjesnik.hr>, učitano 20. lipnja 2011.

9 President Obama's Speech on U.S. Policy in the Middle East and North Africa, 19. svibnja 2011.

10 Izraelski premijer Benjamin Netanyahu nije prihvatio Obamin prijedlog, uz objašnjenje da bi njegovo ostvarenje ostavilo Izrael u „nebranjivim“ granicama. Vidjeti analizu Boška Picule za *tportal*, „Izrael i Palestina moraju biti samostalne države“, 25. svibnja 2011., dostupno na <http://www.tportal.hr>, učitano 20. lipnja 2011.

Analizirajući novu američku poziciju u izraelsko-palestinskom sukobu, Ivan Grdešić zaključuje da je ona rezultat vidljive promjene američke strategije prema arapskom svijetu u kojoj Obama više nije spreman podržavati represivne režime u zamjenu za naftu i druge gospodarske interese. U kontekstu revolucionarnih promjena koje su zahvatile arapski svijet neophodna je pravednija raspodjela nacionalnih resursa kako se zbog siromaštva i nezadovoljstva narod ne bi okrenuo terorizmu i radikalizmu te postao prijatnija Zapadu.¹¹

No vrlo brzo Obama spušta svoje visoko postavljene ciljeve, od međunarodnog priznanja države Palestine nema ništa, a palestinsko-izraelski sukob ulazi u novu, još nesigurniju fazu. U Obaminoj politici prema Bliskom istoku najizraženiji je upravo rascol između predsjednikovih proklamiranih najava i postignutih rezultata.

Treća skupina vanjskopolitičkih ciljeva Obamine administracije vezana je uz denuklearizaciju svijeta. S obzirom na to da SAD i Rusija zajedno posjeduju više od 95 posto ukupnog nuklearnog oružja, (Vukadinović, 2006: 243) ponovno uspostavljanje američko-ruskih odnosa svakako je važan podsustav toga segmenta. Ipak, kada se javno prozivaju režimi koji predstavljaju potencijalnu nuklearnu opasnost za svijet, navode se Iran i Sjeverna Koreja. Politikom izolacije i nametanja sve višeg stupnja sankcija Obama nastoji usporiti nuklearni vojni razvoj tih dviju zemalja. Kao pozitivan primjer suradnje uzima se potpisivanje Ugovora START u ožujku 2010. godine o smanjenju nuklearnog naoružanja između SAD-a i Rusije, kao i iskazana spremnost NR Kine da s Amerikom razgovara o problemu nuklearizacije svijeta. Bilo bi naivno vjerovati da će se Obamina želja o svijetu bez nuklearne opasnosti izrečena u Pragu ostvariti. Kada je Gorbačov prije samog raspada bipolarizma tražio slično – svijet bez nuklearnog oružja – britanska premijerka Margaret Thatcher izjavila je da nikada nije čula veću glupost. Bilo bi idealno kada bi postojao način da se spriječi proliferacija oružja za masovno uništenje i materijala za njihovu izradu. No to bi zahtijevalo mnogo veći stupanj iskrenosti, povjerenja i suradnje međunarodnih aktera. Svjedoci smo da i pompozno najavljena izgradnja zajedničkog američko-ruskog nuklearnog štita na samitu NATO-a u Lisabonu nije te najvjerojatnije neće niti biti izvedena, barem ne u bliskoj budućnosti. Problem nuklearnog naoružanja i s njim povezane proliferacije istog i dalje ostaje globalni fenomen te otvoreno pitanje.

---

11 Analiza Ivana Grdešića za *Jutarnji list*, „Obama više ne želi podržavati diktatore u zamjenu za naftu”, autor članka Antonija Handabaka, 20. svibnja 2011., dostupno na <http://www.jutarnji.hr>, učitano 17. lipnja 2011.

(Ne)napuštanje Jugoistočne Europe

S obzirom na to da je administracija demokratskog predsjednika Billa Clintona zastavila krvave oružane sukobe na Zapadnom Balkanu i na taj način stvorila preduvjete za procese stabilizacije prostora Jugoistočne Europe, taj dio Staroga kontinenta pozitivno je doživljavao imenovanje još jednog demokratskog predsjednika u Bijeloj kući. Međutim jugoistok Europe, iako je danas to europska regija koja nije u potpunosti integrirana u NATO i Europsku uniju, kao i regija s mnogim neriješenim pitanjima, ipak više nije u središtu interesa američke vanjskopolitičke strategije. Širi prostor Zapadnog Balkana treba promatrati u sklopu ukupnih američko-europskih odnosa.

Predsjednik Obama u govoru u britanskom Parlamentu u svibnju 2011. godine pozvao je Veliku Britaniju na zajedništvo u „novom poglavlju svjetske povijesti” u kojem su dvije zemlje suočene s novim izazovima.¹² Jačanje američko-britanskog saveza Obama vidi kao jamstvo očuvanja snažnih transatlantskih veza koje su neophodne za ostvarenje zajedničkih ciljeva u 21. stoljeću. U odnosu na Europu, administracija Baracka Obame postavila je tri strateška cilja: suradnju s europskim saveznicima u suočavanju s globalnim izazovima; obnovu odnosa s Rusijom te dovršetak procesa izgradnje demokratske, prosperitetne, ujedinjene i sigurne Europe, pri čemu su „stabilizacija i integracija u Europu područja od Jadrana do Crnog mora značajan cilj američke vanjskopolitičke strategije.”¹³

U tom kontekstu Obamina administracija ostala je usredotočena na jugoistok Europe, pri čemu je prvotni cilj postala integracija regije u NATO i EU. Iako su mnogi neposredno nakon izbora Obame za predsjednika spekulirali o mogućnostima obnove američkog vodstva u regiji, ali i njezinom potpunom napuštanju, ni jedno od toga nije se dogodilo. Američka politika prema Zapadnom Balkanu ostala je nepromijenjena, usmjerena na održavanje *statusa quo*, čija je osnova Dejtonski mirovni sporazum. Nemogućnost postizanja političkoga kompromisa u Bosni i Hercegovini, stabilizacija Kosova, spor Grčke i Makedonije oko imena, koji je postao ozbiljna prepreka članstvu Makedonije u NATO-u i Europskoj Uniji, u središtu su interesa Obamine administracije kada se razmatra Zapadni Balkan. Obnovljene su veze sa Srbijom, čiju kandi-

12 Govor predsjednika Obame u britanskom Parlamentu dostupan na <http://whitehouse.gov>; učitano 15. lipnja 2011.

13 *The Obama Administration's Vision for Southeastern Europe*, Phillip H. Gordon, Bureau of European and Eurasian Affairs, 17. veljače 2010., dostupno na <http://turkey.usembassy.gov/statement>, učitano 15. lipnja 2011.

daturu za članstvo u Europskoj Uniji Sjedinjene Države snažno podupiru, a Srbiji su otvorena vrata za ulazak u NATO. Nadalje, američka politika svojom podrškom Daytonu, suverenitetu i teritorijalnom integritetu BiH vidljivo ostaje na pozicijama jedinstvene Bosne i Hercegovine. Naime njezin mogući raspad i priznavanje etničke podjele teritorija značio bi i neuspjeh američke politike na Balkanu koja je stvarana više od 15 godina i podržavana od strane administracija triju predsjednika: Billa Clintona, Georga Busha Mlađeg i Baracka Obame. Takva politika, zasnovana na kontinuitetu, zahtijeva kompromis domaćih političkih aktera, pri čemu ulazak zemalja te regije u NATO i EU ostaje jedini mogući okvir stabilizacije na Balkanu.

Ipak, administracija predsjednika Obame mora odgovoriti na još nekoliko pitanja i mogućih izazova američkoj politici u regiji.

1. Obamina je administracija nastavila s politikom prethodne administracije koja je američko strateško vodstvo na Zapadnom Balkanu počela postupno prepuštati Europskoj Uniji. Unatoč početnom zamahu, Europska Unija u kontekstu krize vlastitog identiteta, sve većih gospodarskih problema starih članica, ali i suočavanja s brojnim otvorenim problemima u zemljama pretendenticama na članstvo posustala je i pokazala zamor u procesu proširenja na zemlje Zapadnog Balkana koji je bio glavni strateški instrument za stabilizaciju regije. Sve je očitiije da su zemlje Europske Unije zamorene tim procesom, zbog čega bi uloga Amerike u integriranju zemalja Zapadnog Balkana trebati biti naglašenija, što je od presudne važnosti za mir i stabilnost regije.
2. Održavanje konstruktivnih odnosa sa sve prisutnijom Rusijom u regiji zahtijevat će balansiranje između pragmatičnih interesa i postavljenih načela. Naime Rusija se protivi daljnjem proširenju NATO-a na zemlje Zapadnog Balkana, pri čemu vrši snažan pritisak na Srbiju i Republiku Srpsku kao jedan od entiteta Bosne i Hercegovine. Rusija provodi sve veća gospodarska i energetska ulaganja u regiji, pa se može očekivati da će kao stalna članica Vijeća sigurnosti UN-a i članica Vijeća za implementaciju mira nastojati utjecati na sva buduća politička rješenja međunarodne zajednice koja se odnose na BiH, ali i Kosovo.
3. Obamina administracija zasigurno će trebati uvažiti i stavove Turske u čijoj vanjskopolitičkoj strategiji odnosi s Bosnom i Hercegovinom počinju zauzimati posebno mjesto. U članku *Nova turska vanjska politika i pitanje Bosne i Hercegovine* Dejan Jović navodi da je Turska napravila zaokret u svojoj vanjskoj politici te da počinje djelovati „samostalno i s većim samopouzdanjem nego ikada prije“. (Jović, 2010: 31) Umjesto politike isključivog oslanjanja na Zapad, Turska nastoji u novim geopolitičkim odnosima zauzeti važne pozicije na Bliskom istoku,

Kavkazu, Središnjoj Aziji i na Balkanu. Kada bi došlo do značajnijeg „preslagivanja“ u BiH, tj. do napuštanja „dejtonske faze“, Ankara bi nastojala minimalizirati ulogu Europske Unije te sa Sjedinjenim Državama i Rusijom značajno utjecati na oblikovanje svakog budućeg rješenja. Naime srpsko-bošnjački odnosi u BiH već sada podrazumijevaju uključenost Rusije i Turske, koja je i neophodan američki saveznik na Bliskom istoku, ali sve više i u Afganistanu i Pakistanu. Turska je značajno popravila i odnose s Rusijom, čime su obje zemlje ojačale svoje pozicije u odnosu na Europsku Uniju i SAD, pa se može očekivati i njihov veći utjecaj na Balkanu. (Jović, 2010: 32-34)

Američki primat ili američki deklinizam

U kontekstu promijenjenih odnosa snaga u međunarodnoj zajednici logično je zapitati se je li američka dominacija u međunarodnoj politici, kao jedna od „ključnih odlika posthladnoratovskog svijeta“, (Simić, Živojinović, 2010: 270) na neki način završena te svjedočimo li možda opadanju američke moći i kraju američke ere, o čemu se sve više raspravlja u američkoj i svjetskoj javnosti. Dragan R. Simić smatra da je posljednji, šesti val američkog deklinizma¹⁴ (Huntington, 1988/89: 284-290) započeo neuspjehom vojnom intervencijom u Iraku 2003. godine, a nastavio izbijanjem svjetske gospodarske krize 2008. godine. Autor navodi da je očigledno kako se proces premještanja moći (engl. *power shift*) u korist Azije događa pred našim očima, te da Europa i Sjedinjene Države u novoj svjetskoj politici teško mogu zadržati dominantnu ulogu.

Noam Chomsky smatra da je američko propadanje započelo znatno prije, još krajem 1940-ih godina.¹⁵ Naime završetkom Drugoga svjetskog rata Sjedinjene su Države dosegle vrhunac svoje moći jer su tada u svojim rukama držale polovicu svjetskog bogatstva i proizvodnje, što je nezabilježena situacija u svjetskoj povijesti. Chomsky navodi: „Uzeli smo zdravo za gotovo da posjedujemo svijet, da smo njegovi vlasnici.“ Uslijedio je gubitak utjecaja u Jugoistočnoj Aziji, a u posljednjem desetljeću Sjedinjene Države imaju sve manji utjecaj i na prostoru Južne Amerike, koja se počela kretati prema neovisnosti i integraciji. Chomsky smatra da je američki pad do određene mjere proizvod vlastitog

14 Samuel Huntington razlikuje pet valova američkog deklinizma, tj. opadanja američke moći tijekom Hladnoga rata, vidjeti “The U.S. - Decline or Renewal”, *Foreign Affairs*, zima 1988./89., str. 76-96. Simić ga još naziva deklinizmom uspona ostalih, a takva stajališta zastupa i niz uglednih autora – Fareed Zakarija, Nial Ferguson, Richard Haas i dr., isto, str. 284-290

15 Prof. Noam Chomsky u intervjuu (Dean Carroll), *PublicServiceEurope.com*, 28 listopada 2011., dostupno na <http://www.publicserviceeurope.com>

djelovanja. Naime dok je u poslijeratnom razdoblju američko gospodarstvo bilo snažno usmjereno na gospodarski rast i optimizam, nakon 1970. zapadna su gospodarstva napravila zaokret te se preusmjerila na koncentraciju bogatstva unutar financijskog sektora. Zbog smanjene stope profita od proizvodnje došlo je do preseljenja proizvodnih pogona prema zemljama Trećeg svijeta, što je dovelo do stagnacije američkog, ali i svjetskoga gospodarstva. Chomsky ipak navodi da se globalna moć teško može premjestiti u ruke sila u usponu – NR Kine i Indije. No unatoč njihovom snažnom gospodarskom rastu ipak se radi o vrlo siromašnim zemljama, koje usto imaju i ogromne unutarnje probleme, uključujući demografske. Zaključuje da SAD i Europa još uvijek imaju golem udio u globalnom gospodarstvu, no da svijet postaje sve raznolikiji, te da nailazi stoljeće različitosti u kojem će doći do raspršenja globalne moći.

Usprkos usložnjavanju međunarodnih odnosa i aktera koji djeluju na globalnoj sceni Sjedinjene Američke Države još uvijek imaju i mnoge prednosti u odnosu na druge države: raspolazu najjačom vojnom silom svijeta,¹⁶ uspostavile su razgranatu mrežu partnera i saveznika, predvode u znanstvenim i tehnološkim inovacijama, imaju uravnotežen demografski rast, transparentan politički sustav temeljen na demokratskim vrijednostima i vladavini prava, sigurne su i još uvijek privlačne za strana ulaganja i imaju ogromno iskustvo vođenja svjetske politike.

Od nastanka Sjedinjenih Američkih Država nije postojao ni jedan svjetski poredak u kojem one nisu bile angažirane. O sadržaju američke vanjskopolitičke strategije, kao i načinima, sredstvima, vremenskom okviru i prostoru njezine realizacije, u konačnici je uvijek odlučivao Washington. Dakako, to se ni u prošlosti, a ni u vremenima koja dolaze neće i ne mora preklapati s interesima ostalih aktera međunarodne zajednice, bilo da se radi o tzv. tradicionalnim američkim saveznicima i prijateljima, bilo pak o onima koji nisu naklonjeni američkom angažmanu. Bez obzira na to koja administracija na sljedećim izborima uđe u Bijelu kuću, Amerika će i dalje na sebi svojstven način nastojati predvoditi suvremeni svijet.

---

16 Početkom siječnja 2012. američki predsjednik Barack Obama objavio je novu vojnu strategiju koja predviđa veću američku vojnu prisutnost u Aziji i na Pacifiku. Unatoč najavljenom smanjenju ukupnog broja vojnika, kao i smanjenju vojnog proračuna tijekom idućih deset godina, teško je vjerovati da Sjedinjene Države odustaju od nastojanja da zadrže vojnu nadmoć u globalnim međunarodnim odnosima. Geografska udaljenost Europe od novih kriznih žarišta poput Bliskog istoka, Irana, Sjeverne Koreje, ali i NR Kine i Indije razlog je za najavljeno smanjivanje broja vojnika i vojnih baza u Zapadnoj Europi. U novoj vojnoj strategiji posebno su naglašene vojne baze u Rumunjskoj i Bugarskoj, koje zbog blizine tim područjima mogu učinkovito poslužiti za transport vojnika i vojne opreme. *Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21st Century Defense*, siječanj 2012., dostupno na http://www.defense.gov/news/Defence_Strategic-Guidance.pdf

Literatura

Brzezinski, Z., 2012: Strategic Vision: America and the Crisis of Global Power, New York, Basic Books

Carrol, D., 2011: Professor Noam Chomsky – in interview, PS

PublicServiceEurope.com; 28 October; dostupno na <http://www.publicserviceeurope.com>

Čehulić, L., 2001: Posthladnoratovski odnosi SAD-a i NR Kine, Međunarodne studije, jesen/zima (1) 2: str. 109-124

Čehulić L., 2003: Bushova Grand Strategy, Međunarodne studije, (3)1, str. 15-34

Čehulić Vukadinović, L., 2010: Euroatlantizam i suvremeni međunarodni odnosi, Podgorica, CID

Handabak Antonija, 2011: Obama više ne želi podržavati diktatore u zamjenu za naftu, Jutarnji list, 20.05.; <http://www.jutarnji.hr/template/article>

Huntington, S., 1988-9: The U.S. - Decline or Renewal, Foreign Affairs, winter, (62)2, str. 76-96. ,

Gordon, p.h.: The Obama Administration's Vision for Southeastern Europe, Bureau of European and Eurasian Affairs, 17. veljače 2010., dostupno na <http://turkey.usembassy.gov/statement>, učitano 15. lipnja 2011.

Ibish, H., 2011: One Step Forward, Foreign Policy, May 19

Indyk, M. S., Lieberthal, K. G., O'Hanlon M. E., 2012: Scoring Obama's

Foreign Policy. A Progressive Pragmatism Tries to Bend History, Foreign Affairs, May/ Yune (91) 3: str. 31-32

Jović, D. 2010: Nova turska vanjska politika i pitanje Bosne i Hercegovine, Političke analize (1)1: str. 31 -34

Kissinger, H., 2011: On China, New York , Penguin Press HC

Kissinger, H., 2012: The Future of U.S. – Chinese Relations, Foreign Affairs, March/April (91) 2,: str. 55

Kobler J. 2011: "Arapsko proljeće" ima potencijal kao pad Berlinskog zida, Vjesnik; dostupno na <http://www.vjesnik.hr>, pristup 20.06.

Kupchan, C. A., 2012: No One's World: The West, The Rising Rest and Coming Global Turn, Oxford, Oxford University Press

- Lalić, D., 2009: Obama: Strme staze do Bijele kuće, Rijeka, Novi list
- Nye ML, Joseph, S., 2011: The Future of Power, New York, PublicAffairs
- Picula, B., 2011, Izrael i Palestina moraju biti samostalne države, tportal.hr, 25.05.; dostupno na <http://www.tportal.hr/vijesti/svijet/129573>
- Shambaugh, D., 2010: Coping with a Conflicted China, The Washington Quarterly, winter (34)1: str. 7-27
- Simić, D., R., Živojinović, D. 2010: Od Sputnjika do Lenova: šest talasa američkog deklinizma posle Drugog svetskog rata, Godišnjak, FPN, Beograd (4)2: 270 -293
- Stiglitz, Joseph E., 2012: The price of 9/11 Project Syndicate; June 10 2012
- Woodward, B., 2010: Obama's Wars: The Inside Story, London, Simon&Schuster
- Vukadinović, R., 2000: Posthladnoratovske tendencije međunarodnih odnosa, Zagreb, FPZ
- Vukadinović R., 2006: Nuklearne strategije i međunarodni odnosi, Zagreb, Politička kultura
- Vukadinović, R., (2010), Predsjednik Obama i američko – europski odnosi, Međunarodne studije (10) 2: 5-11
- Zenko, M., Kohen, A., 2012: Clear and Present Safety: The United States Is More Secure Than Washington Thinks, Foreign Affairs, March/April (91)2 :80

Dokumenti

- Transcript of Clinton's Confirmation Hearing, 13. siječnja 2009., White House Press Office, Washington
- Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21st Century Defense, siječanj 2012., dostupno na http://www.defense.gov/news/Defence_Strategic-Guidance.pdf
- President Obama's Speech on U.S. Policy in Middle East and North Africa, Department of State, 19. svibnja 2011. dostupno na <http://www.state.gov>; učitano 18. lipnja 2011.

Summary

The joint work of authors Lidija Čehulić Vukadinović and Jadranka Polović explores the achievements of foreign policy strategy of the U.S. President Barack Obama. In spite of great expectations of global publicity, it was soon clear that president Obama is more than willing to replace his high ideals of equity and democracy with policy of compromise which absolutely acknowledged requests for the strengthening of U.S. global power relying primarily on a strong military force.

Using “smart power” approach to foreign policy, Barack Obama focused on three main areas of foreign policy activities. Because of the need to maintain U.S. dominance in Southeast Asia, this part of the world is defined as a primary area of U.S. foreign policy engagement in the 21st century, where U.S. relations with the People’s Republic of China are of particular significance. Obama also seeks to redefine relations with the Muslim world; however, it is in Obama’s policy toward the Middle East where the gap between the President’s announcements and the results achieved is particularly pronounced. The third group of foreign policy priorities is related to decreasing nuclear weapons in the world, especially the slowing of nuclear development of Iran and North Korea, which also defines the relations between the United States and Russia.

Regardless of this set of priorities, the U.S.-European relations remain in the focus of interest of U.S. foreign policy strategy and the southeast area of Europe should be considered in this context. It remains an open issue whether the period of total U.S. dominance in international relations is over, and whether the growing interests of other actors in international relations will increasingly affect the objectives, the resources, the time frame and the place of realization of President Barack Obama’s foreign policy strategy.

Key words: President Obama, foreign policy strategy, global power, Muslim world, nuclear weapons, Southeast of Europe